

TANTÁRGYI TEMATIKA ÉS FÉLÉVI KÖVETELMÉNYRENDSZER
Magyarország története (1790–1918) 1. PTR1602L
Előadás

A tantárgy általános célja: A hallgatók történelemszemléletének alakítása a történettudomány legújabb kutatási eredményeinek felhasználásával. Az előadások szolgáljanak mintául arra, hogyan kell a lényegyet kiemelni, az események közötti összefüggést, az ok-okozati kapcsolatot bemutatni.

A tantárgy tartalma: A kései feudalizmus gazdasági és társadalmi viszonyainak bemutatása. A reformmozgalom kibontakozásának feltételei, a polgári átalakulás fő kérdései, a reformmozgalom programadó politikusai élet- és politikai pályájának, politikai programjának a megismerése, összehasonlítása, a liberálisok és konzervatívok küzdelme a reformkori országgyűléseken, ezek eredményei. Az 1848-as európai forradalmak hatása a pozsonyi és a pesti eseményekre. A magyar politikai elit és a Habsburg-ház érdekellentéte 1848–1849-ben. Az áprilisi törvények elemzése, a Batthyány-kormány tevékenységének jellemzése. A Batthyány-kormány és a nemzetiségi mozgalmak vezetőinek érdekellentéte. Az önvédelmi harc szakaszainak, szereplőinek értékelése.

Megismeri a kurzus témájának a NAT, a kerettantervek és az érettségi követelményekhez való illeszkedését.

Az előadásokon történő részvétel: az előadások a képzés szerves részét képezik, így az Intézmény a hallgatóktól elvárja a részvételt az előadásokon (TVSz 8.§ 1.)

Félévi követelmény: kollokvium

Az értékelés módja, ütemezése:

A vizsga típusa: szóbeli

A vizsgára bocsátás feltétele és az érdemjegy kialakításának módja:

A szóbeli vizsga témakörei:

1. Az 1790-91. évi magyar nemesi mozgalom és a jakobinus mozgalom; az udvar és a rendek viszonya a Napóleoni háborúk és 1812-1825 között
2. Magyarország gazdasága a XIX. század első felében (mezőgazdaság, ipar, kereskedelem); a magyar társadalom szerkezete a XIX. század első felében, az egyes társadalmi rétegek életmódjának jellemzői (arisztokrácia, köznemesség, parasztság, a városok típusai, lakossága)
3. Az 1825-27-es országgyűlés és következményei; a kolerafelkélés és hatása
4. A reformkori országgyűlések története I.: az 1832-36-os országgyűlés, a reformmozgalom kibontakozásának feltételei
5. A reformellenzék felszámolására törekvő bécsi udvar politikájának változásai 1832-1848 között
6. A reformkori országgyűlések története II.: Az 1839-40-es és az 1843-44-es országgyűlések eredményei
7. Széchenyi István politikai programja és vállalkozásai; Kossuth Lajos és az ellenzéki mozgalom 1848-ig
8. Deák Ferenc politikai pályafutása; Batthyány Lajos politikai és társadalmi szerepvállalásai
9. Politikai irányzatok és csoportosulások Magyarországon (konzervatívok, liberálisok, centralisták)
10. Az utolsó rendi országgyűlés. Az 1848-as márciusi forradalom Pesten és Pozsonyban, az áprilisi törvények

11. A Batthyány-kormány tevékenysége, a szeptemberi fordulat, a Honvédelmi Bizottmány tevékenysége
12. Újrakezdés Debrecenben, a tavaszi hadjárat és a Függetlenségi Nyilatkozat, a Szemere-kormány bel- és külpolitikája, a szabadságharc bukása

Kötelező, ajánlott irodalom és források:

Polgárosodás és szabadság. (Magyarország a XIX. században). Szerk. Veliky János. Bp., 1999.

19. századi magyar történelem 1790–1918. Szerk. Gergely András. Bp., 2005.

Magyarország története a 19. században. Szöveggyűjtemény. Szerk. Pajkossy Gábor.

Szöveggyűjtemény a magyar történelem forrásaiból, 1790–1962. Szerk.: Nagy József.

Katus László: A modern Magyarország születése. Magyarország története, 1711–1914.

Csorba László–Velkey Ferenc: Reform és forradalom, 1790–1849. Debrecen, 1998.

Fónagy Zoltán: Modernizáció és polgárosodás, 1849–1914. Debrecen, 2001.

Estók János: Magyarország története 1849–1914. Bp., 1999.

Fónagy Zoltán–Dobszay Tamás: Széchenyi és Kossuth. Bp., 2003.

Dobszay Tamás: A rendi országgyűlés utolsó évtizedei (1790–1848). Bp., 2019.

Dobszay Tamás: Önfelmentéstől a felelősségvállalásig, konszenzustól a diskurzusig. In: Jólét és erény. Tanulmányok Széchenyi István Hitel című művéről. Bp., Reciti, 2014. 77–95. mek.oszk.hu/13500/13581/13581.pdf

Gergely András: Széchenyi István. Bp., 1998.

Fónagy Zoltán: Wesselényi Miklós. Bp., 1998.

Pajkossy Gábor: Kölcsey Ferenc Országgyűlési napló. Századok, 2001/5.

Pajkossy Gábor: Kossuth Lajos. Bp., 1998.

Szabad György: Kossuth irányadása. Bp., 2002.

Hermann Róbert: Kossuth Lajos és kora. Bp., 2002.

Pajkossy Gábor: Kossuth és a kormányzati terrorizmus politikája 1835–39. Századok, 1994/5.

Sándor Pál: Deák a történelmi személyiség. Századok, 1993/1.

Molnár András: Deák Ferenc. Bp., 1998.

Deák Ferenc élete és kora. Bp., 2003.

Deák Ágnes: Deák Ferenc. Bp., 2003.

Erdődy Gábor: Batthyány Lajos. Bp., 1998.

Erdődy Gábor–Hermann Róbert: Batthyány–(Szemere.) Bp., 2002.

Veliky János: Eötvös József. Bp., 1998.

Fenyő István: A centralisták. Bp., 1997.

Schlett István: Eötvös József. Bp., 1987.

Deák Ágnes: Társadalmi ellenállási stratégiák Magyarországon az abszolutista kormányzat ellen 1851–1852-ben. Aetas, 1997/4.

Benedek Gábor: Ciszlajtániai tisztviselők a neoabszolutizmus-kori Magyarországon. Aetas, 1997/4.

Pap József: Én is a passzív ellenállók egyike voltam...!? Aetas, 2000/1–2.

Pap: József: A passzív ellenállás, a neoabszolutizmus korának mítosza? Aetas, 2003/3 4.

Benedek Gábor: Kollektív amnézia: honvédtiszti hivatalvállalás a Bach-korszakban. In: Dobrossy István (szerk.) Mikrotörténelem: Vívmányok és korlátok. A Hajnal István Kör–Társadalomtörténeti Egyesület 1999. évi miskolci konferenciájának előadásai. Miskolc, 2003.

Dobszay Tamás: A magyar alkotmányosság őre. Deák Ferenc az 1861. évi országgyűlésen. *Rubicon*, 2003/9–10.

Estók János: Keskeny ösvényen. *Rubicon*, 2003/9–10.

Ifj. Barta János: Illúziók és realitás a magyar jakobinusok mozgalmában. *Századok* 1995/4. 883–898.

Gergely András: A nemesi vármegye. *História* 1985/5–6.

Vörös Károly: A feudális megye bürokráciája. *História* 1988/1.

Csizmadia A.–Kovács K.–Asztalos L.: Magyar állam- és jogtörténet. Bp., 1986. 196–206.

Széchenyi István: Napló. Bp., 1978.

Fónagy Zoltán: Hagyomány és modern határán. Széchenyi István, a magánember. *Magyar Tudomány*, 2010/12. www.matud.iif.hu/mttart.html

Gergely András: Széchenyi István a politikában, Széchenyi a gazda. In: Egy nemzetet az emberiségnek. Bp., 1987. 171–202.

Széchenyi emlékszám. *História*, 1985. 2. sz. 3–20., *Rubicon*, 1991.

Estók János: Széchenyi István gróf élete és kora. Bp., 2010.

Oplatka András: Széchenyi István. Bp., 2010.

Csorba László: Széchenyi István. Bp., 2010.

Gergely András: Széchenyi eszmerendszerének kialakulása. Bp., 1972.

Dobszay Tamás: Önfelmentéstől a felelősségvállalásig, konszenzustól a diskurzusig. In: Jólét és erény. Tanulmányok Széchenyi István Hitel című művéről. Bp., Reciti, 2014. 77–95. mek.oszk.hu/13500/13581/13581.pdf

Feleselő naplók. Bp., 2004.

Csetri Elek: Wesselényi Miklós. *Korunk*, 2003/12.

Fónagy Zoltán: A reformmozgalom első vezére, Wesselényi Miklós. *Rubicon*, 1998/3.

Trócsányi Zsolt: Wesselényi Miklós és világa. Bp., 1970.

Fónagy Zoltán: Az ifjú Kossuth. *Rubicon*, 2002/8.

Pajkossy Gábor: Kossuth levele anyjához. *Rubicon*, 2002/8.

Pajkossy Gábor: Kossuth és a kormányzati terrorizmus politikája 1835–39. *Századok*, 1994. 5. sz.

Nemzeti és társadalmi átalakulás a 19. században Magyarországon. Bp., 1994. 195–235., 277–291.

Kosáry Domokos: Kossuth Lajos a reformkorban. Bp., 2002.

Szabad György: Kossuth Lajos politikai pályája. Bp., 1977.

Hermann Róbert: Kossuth-problémák. *Kisebbségkutatás*, 2002/4. www.hhrf.org/kisebbssegkutataskk_2002_04/cikk.php?id=452

Erdődy Gábor: Az első magyar kormányfő, Batthyány Lajos. *Rubicon*, 1998/3.

Gergely András: Batthyány a reformellenzék élén. *Századok*, 1982. 6. sz.

Gergely András: Egy nemzetet az emberiségnek. Bp., 1983. 33–99.

Sándor Pál: Deák Ferenc a történelmi személyiség. *Századok*, 1993. 1. sz.

Molnár András: Az ifjú Deák Ferenc. *Rubicon*, 2003/9–10.

Gergely András: Deák Ferenc a reformkorban. *Rubicon*, 2003/9–10.

Molnár András: Deák Ferenc. Bp., 1998.

Deák Ferenc élete és kora. Bp., 2003.

Deák Ágnes: Deák Ferenc. Bp., 2003.

Eötvös József művei. Levelek. mek.oszk.hu/05400/05480/

Eötvös Lóránd és Eötvös József levelezése. www.kfki.hu/eotvos/eotlj.html

Veliky János: Eötvös József. Bp., 1998.

Kosáry Domokos: Európa és Magyarország 1848-ban. *Történelmi Szemle*, 1998/3–4.

Kosáry Domokos: Európa és Magyarország. *História*, 1999/3.

Hermann Róbert: Forradalom és szabadságharc 1848–1849. [Magyarország története 14.] Bp., 2009.

Kossuth Lajos és Görgei Artúr levelezése, 1848–1849. Szerk. Hermann Róbert. Bp., 2001.
Rubicon, 1998/2.
Rubicon, 1994/4.

Letölthető dokumentumok

Nemzeti Alaptanterv:

<https://magyarkozlony.hu/dokumentumok/3288b6548a740b9c8daf918a399a0bed1985db0f/megtekintes> (A Magyar Közlöny 2020. január 31-I (17.) száma; 5/2020. (I. 31.) Korm. rendelet)

Történelem kerettantervek: https://www.oktatas.hu/koznevelas/kerettantervek/2020_nat

Hatályos érettségi és vizsgakövetelmények:

https://www.oktatas.hu/koznevelas/erettsegi/altalanos_tajekoztatas/vizsgakövetelmények2017

Nyíregyháza, 2026. január 30.

Dr. Szoboszlay György
főiskolai docens